

ומה הללאה?

יס־סוף. הוא עשוי לתת לנו שוב חמש שנים יקרות של פנאי, עד שהצד השני ייערך מחדש לקרב נוסף. אולם אם שוב לא ידעו המדינאים לנצל שנים יקרות אלה, שיוגשו להם על מגש הכסף של החיילים, יהיה גם הסיכוי השני חסרת־תועלת.

ההזדמנות הגדולה האחרונה לחסל את ההתנגשות בין שני העמים השמיים הייתה מייד אחרי הסיכוי הראשון. אז היינו זקיקים, קולנו נשמע בכבוד. אז היה הזמן לרכוש לבבות על־ידי ג'סטת דרמטית של רוחב־לב, למוטט את המשטרים הערביים הריאקציוניים שנתערערו בימי הקרב, להטביע חותם פוליטי חדש על המרחב כולו. הזדמנות זו הוחמזה, כי איש לא הרגיש בה.

ההזדמנות הגדולה הבאה תבוא מיר אחרי הסיכוי השני, אם יצליח סיכוי צבאי זה (ואין אפשרות אחרת, מלבד ההשמדה) שוב וישמע קולנו במרחב. שוב יתערערו עד היסוד המשטר־ריב הערביים הקיימים. זה יהיה הרגע להשיג מלחמה חדשה שתהדהד בלבבות. זהו הצעד פתרון חדש שינישא על כנפי הדמיון.

א יאמרו החיילים: זה לא נוגע לנו. תחילה נילחם וננצח, אחר־כך ישרו להם הפוליטיקאים את הראש מה לעשות. כי הקו החדש חייב לבוא לידי גילוי בעצם הנהלת המלחמה.

קלאובין אמר: המלחמה היא המשך המדיניות באמצעים אחרים. הוא רצה לאמר: אין למלחמה הגיון משלה, היא כפופה משועבדת להגיון הפוליטי. מלחמה שאינה משרתת מטרה פוליטית, שאינה באה להכשיר את הקרקע לתוכנית פוליטית, הרי אינה מלחמה כלל, אלא שפיכת־דמים מטורפת.

מטרת המלחמה שלנו אינה יכולה להיות לשעבר ולשבור את העולם הערבי, על עשרות מליוני תושביו מקובל־אנקה עד מוסול. כי הדבר אינו בתחום כוחותינו. היא אינה יכולה להיות להקים ג'וטו ישראלי מנותק ובטוח בלב המרחב הזה, כי ג'וטו כזה אינו בר־קיימא. המטרה היחידה המתקבלת על הדעת לאורך ימים היא הקמת ממשלת מרחבת שתאפשר חיים בציון־משטרים ערביים שאפשר להיות איתם.

על כן חייב הדבר להיות ברור מן הרגע בו יירה הכדור הראשון: זוהי מלחמה נגד המשטרים הערביים הקיימים, אך לא מלחמה נגד העם הערבי.

ייתכן מאד כי תוך מהלך הקרבות יצורפו 200 אלף ערבים נוספים לתחום־השלטון של מדינת ישראל. הצורה בה ייעשה הדבר עלולה להטביע את חותמה על כל אחר־הקרבות, כשם שדיר־יאסין וכל הכורח בה הטביעו את חותמם על כל אשר קרה מאז תש"ח.

איש לא יקנא בתפקידו של המצביא, החיוב להחליט החלטות גורליות בערפל אי־הוודאות של המלחמה, לשמע אנחות הפצועים וככי־אמהות. ישנו פיתוי מתמיד במצב כזה להתרכז אך ורק על הפעולה שתפתח מחר בבוקר עם שחר, והשד יקח את השאר.

אולם זהו מיתוי מסוכן מאד, כי השד מחכה.

א סיכוי הבא ינהל תחת הדגל השחור של הכוח. הקריאה שתרחף מעל לגלי ההסתערות של חיל־הרגלים תהיה שוב: "אין ברירה!"

אין סיסמה המעידה יותר על פשיטת־הרגל־המוחלטת של המנהיגים הפוליטיים. כי תפקידם לדאוג שתהיה ברירה, שתהיה אפשרות לבחור בין אפשרויות רבות, תחת לאדק את העם ל־חום כשגבו אז הקיר. זו מאכנתם. זה מקצועם.

האסון הגדול של הציונות היה תמיד בכך שאיש לא חשב מה יקרה בעוד עשרים שנה, בעוד חמשים שנה. המנהיגים התגלגלו ממשבר למשבר, ומעולם לא היתה ברירה אלא לסמוך על האיש הקטן, בעמדה הקטנה המקרב את חייו.

המטרה העיקרית של הקרבות צריכה להיות ששוב לא יחזור מצב של "אין ברירה", שאנו ובנינו נהיה אדונים לגורלנו, תחת להיות כדור־מישק ביד כוחות זרים. על כן יש לסתות בדף חדש, לעשות התחלה חדשה, במקום להתקדם מקרב אל קרב במבוי הסתום הישן.

ייתכן שהדבר מחייב קודם כל שינוי אנושי בצמרת. אולי הגיעה השעה לשלוח לפניה כמה זקנים וקשישים, ולמסור את מכשירי השלטון והביצוע בידו אנשים בעלי מוח רענן, כוח דמיון ומעט מנוף. היכולים לנוע מבני שכדורי־הכרז של המשטרים שנות נאומים ומצעים יהיו קשור־רים לרגליהם בשרשראות.

צה"ל לבדו הוליד מתוכו שורה ארוכה של מנהיגים צעירי־רים, אנשים כמו יגאל ידין, יגאל אלון, משה דיין, שמעון אבידן. כוחות חדשים צמחו בכל שאר מערכות החיים הלא־מייים. דומה שהגיעה שעתם לומר לאנשים העייפים במשרדי הממשלה את המלים שהטיח בפיני הפרלמנט הארוך:

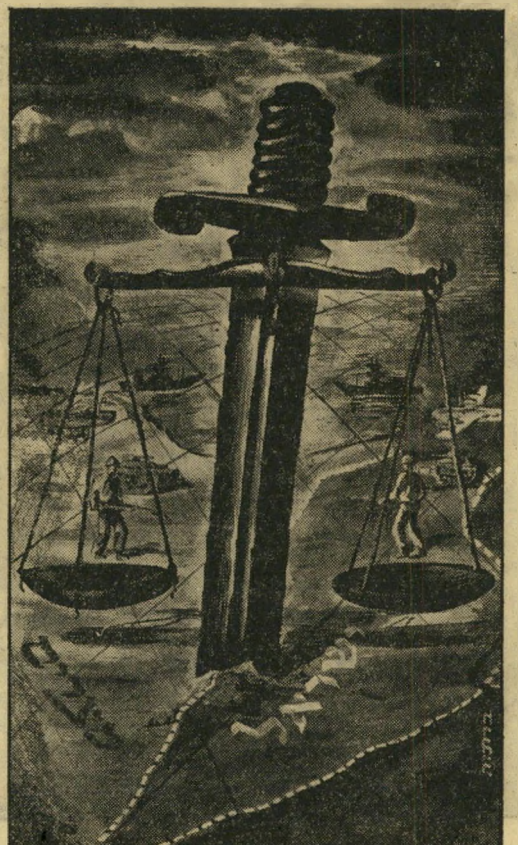
ישבתם כאן זמן רב מדי מכדי להביא טובה לאיש. לכו לכם, אני אומר, והניחו לנו בשם אלוהים, לכו!"

כמה בשעת המאבק, כתוצאה מיחסי הכוחות בשדה־הקרב וכלחץ המעצמות בחדרים האחוריים של הדיפלומטיה.

בשבילנו, שגדלנו בארץ הבלתי־מחולקת, ששכם וחברון ויריחו היו בשר מבשרנו, היתה חלוקה זו טרגדיה אישית. אולם החלוקה יכלה להועיל, היא נתנה לעם הלוחם מסגרת ממלכתית, ממשלה מוכרת. צבא רשמי. היא יכלה להיות קרש־פיצה חדש לזינוק אל תוך המציאות המרחבת כדי לשנותה, כדי לחסל את ההתנגשות בין שני העמים בדרכים מהפכניות.

הטרגדיה האמיתית של החלוקה היתה שמנהיגי ישראל, עייפים אחרי מאבק של דור, חשבו שזו התחנה הסופית, סוף הדרך, מקום מרגוע ונופש. היה נדמה להם כי חזון הדורות

אל הנשק? (5)

נתגשם, וכי די להקיף את המדינה בחומה גבוהה, להדביק עליה שלטים "הכניסה אסורה!" וללכת לישון.

אזים החלוקה לא שניתה מאומה. היא לא שמה קץ למלחמה בין שני העמים. היא רק נתנה לה הזדמנות חדשה ומסגרות חדשות. העתיקה אותה מרחובות ירושלים ומגבוול־תל־אביב לחולות רפיה ולמבואות הבשן. ומאחר שמנהיגי ישראל לא הבינו זאת בעוד מועד, עברו שש וחצי שנים יקרות שאין להן תחליף.

א גיאותיהם של רופאים נקברות בבית־הקברות. שגיאותיהם של מדינאים מוכאות לשדה־הקרב. שש וחצי השנים האחרונות הפכו את חידוש הקרבות לבלתי־נמנע.

דומה שבימים אלה מכטם של החיילים חד ומרחיק־ראות יותר משל הפוליטיקאים. הם מבינים כי מאחר שחידוש הקרבות בלתי־נמנע, תפקידם לדאוג שהקרבות ייערכו בחזית הנכונה. במועד הנכון, במקום הנכון, כדי להשיג את המטרה הצבאית הנכונה. והמטרה צבאית זו היא: היסוף בעוד מועד את הציבוי הקרבי של המדינה היריבה החזקה ביותר, מצרים.

אולם לא די בזה. אם זאת תהיה דאגתנו היחידה, הרי הסיכוי השני לא יכשיר את הקרקע אלא לסיכוי השלישי. הוא עשוי להביא אותנו אל גדת התעלה ואל המים הפתוחים של

המלחמה מסתכלת בפנינו. היא מציבה אלינו מעבר לכוחות העתונים. היא עלולה להעיר אותנו בכל רגע. שום דבר מיוחד לא יקרה, שום חצוצרות לא יריעו. פה ושם יצלצלו הפעמונים בדירותיהם של גברים צעירים. פה ושם יחולקו רובים ומקלעים ונעליים מסומרות. פה ושם יטרטרו בלילה מנועים של מטוסים ושריונים. ואז, בבוקר, יפתחו אבות ואמהות את עתוניהם ויקראו כי ישנה מלחמה ומתוך מכשירי הרדיו יבקעו שירי־הלכת וקולו של קריין נרגש מאד.

מוטב להתרגל למחשבה הזאת. זה יכול להיות מחר בבוקר. זה יכול להיות בעוד חצי שנה. וזה יכול להיות בעוד חצי שנה. המלחמה מסתכלת בנו, ועיניה אדומות ור־הטות.

לחברים הצעירים, בני שנתון 1935, פני המלחמה הן פנים חדשות. הם רואים אותן ללא מורא. יש ונדמה שהם כמעט שמחים. אחרי שש השנים של מחנק באווירה של ג'וטו, שש שנים של חיים ללא מטרה, ללא תכלית נראית־לעין, יש לגביהם קסם מסויים גם באימת המלחמה: תוכן ברור לחיים, תפקיד מוגדר שאפשר להתמודד איתו. מנהיגי ישראל לא ידעו להפיח בנוער הזה רוח של הרפתקה ותודות־יצירה בימי שלום. המלחמה נראית לו כמעט כישועה.

ואילו לחברים החתיקים, בני שנתון 1925, אין פני המלחמה הזאת חדשות כלל וכלל. הם מכירים כל קמט, כל חריץ, כל שוחה בפנים אלה. שום חדש אין בהן.

א ין זאת מלחמה חדשה. אין זאת אפילו מהדורה חדשה של מלחמת תש"ח. זוהי מלחמת תש"ח עצמה.

שהרי מלחמה זו לא נפתחה מעולם. אין מ־סיימים מלחמות על־ידי משיכה של קולמוס על גבי גליון של נייר. מלחמה מסתיימת רק באחת משתי דרכים: כאשר מחסל אחד הצדדים את כוח־ההתנגדות של הצד השני ברוע מזוינת, או כאשר נמצא פתרון מוסכם לבעייה היסודית שהולידה את ההתנגשות.

בשנת תש"ט לא קרה לא זה ולא זה. הכרעה צבאית כללית לא היתה אפשרית. הכרעה צבאית חלקית נמנעה באבר־עגילה בגלל ביקורו של הוד מעלתו, שגריר ממשלת ארצות־הברית של־אמריקה, אצל מר דויד בן־גוריון, בטבריה. ואשר לפתרון הבעייה שהולידה את המלחמה — הרי איש אף לא חלם על כך.

מאז ישנה המלחמה בביתנו, כנמר טורפני שנדרם על הסף. היה נדמה שאילפנו אותו כחתול־בית. אולם כל כמה חדשים דרכנו בשגגה על זנבו. אז התנצלנו. אמרנו "סליחה!" ומילמנו שהיה זה "משבר".

אולם מי ששוכב לישון ליד נמר, אל לו להתפלא כשהוא מתעורר לפתע בלילה ומגלה שהנמר החל טורף את רגלו.

א אין זאת מלחמה חדשה כלל וכלל. היא לא התחילה בחאן־יוניס, או בעזה, או בקיבויא. היא לא התחילה אפילו בשנת תש"ח. היא כבר היתה קיימת כאשר גולדו רוב הקור־אים של רשימתו זו וכותבת.

מלחמה זו התחילה כאשר דרכה קבוצת העני־לום הראשונה על ארמת ארץ־ישראל. עולים אלה היו ראש־הגשר של תנועה לאומית חדשה, אחת התנועות הלאומיות האחרונות של אירופה. הם רצו להתנחל על האדמה, להקים לעצמם בית לאומי ריבוני, כפי שעשו לפנייהם עמו־אירופה כמושף מאה השנים האחרונות.

אולם ארץ־ישראל לא היתה ריקה מאדם. היא היתה מירשבת, והיא היתה חלק בלתי־נפרד ממרחב גדול שדיבר כולו בשפה אחת ושדמותו הרוחנית עוצבה כולה על־ידי מסורת תרבותית אחידה. מרחב זה הוליד תנועה לאומית משלו. היא לא צמחה באירופה, אלא באסיה — אחות־תאומה לתנועות־השיח'רוד של הודו וסין ואינדונזיה ובורמה.

שתי תנועות לאומיות אלה — שתיהן מוצדקות ושתייהן טב־עיות — התנגשו ביצועת־אדמה קטנה וצרה זו. שהיא כל כך חשובה מפני שהיא מחלקת לשניים את המרחב הערבי. אולי היה מדינאי גאוני מסוגל למנוע התנגשות זו עוד בראשית הדרך, לשלב את המטרות היפות והמוצדקות של שתיהן ליחידה גדולה אחת. אולם לצורך זה הייתה דרושה אישיות בעלת עושר־קומה, ואנשים כאלה נדירים מאד בהיסטוריה של כל העמים.

מושף שני דורות אגרו שני הצדדים כוח־ל־התנגשות הגדולה והמכרעת. היא באה ברעם התותחים של תש"ח. אולם היא לא הכריעה.

א רעם התותחים נולדה החלוקה. היא לא הוכתבה על־ידי ארגון האומות־המאוחדות. שום דבר לא היה פחות חשוב לגורל הארץ מאשר החלטת האו"ם. החלוקה